

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franziskanška ul. 6/l. Vse pošiljave je pošiljati franko. Reklamacije so proste pošiljne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverljenišvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozemce 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inseratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Ločite šolsko upravo od politične!

Varujmo svojo samostojno sodbo tudi napram lastni stranki. — Ali naj ostanemo podrejeni policijski oblasti? — Möderndorferjev slučaj je tipičen za nezdrave razmere. — Boj za svobodo učiteljskega stanu in osamosvojitve prosvetne stroke.

Pogosto smo morali učitelji prei slišati očitek politične lahkovernosti in nezkušenosti. Vzroja k politični samostojnosti — ne v tem smislu, da bi koga odvratali od politične stranke, ampak v tem smislu, da si varujemo svojo samostojno sodbo tudi napram lastni stranki — mora biti ena izmed programih naših točk po izvršenem stanovskem pokretu. Vsa slučaj kršenja naših zakonito zaiančenih pravica nam mora postati politična preizkušnja v tem smislu, da se vprašamo in ugotovimo, kje so naši resnični prijatelji, kje neprjatelji.

Zadnja leta smo vedno pogostejše zahtevali ločitev šolske uprave od politične, ali kakor pravijo Srbi, policijske. Ostalo pa je zvoli pri besedah. V resnici lezemo vedno v obilje v absolutizem in odvisnost od policijske uprave. Treba je pribiti, da je zavest v naših vrstah še vse prešibka, da je sleherni član organizacije dolžan v svoji stranki zastopati programatične naše postulats. Stranke morajo z barvo na dan in jasno opredeliti svoje stališče napram našim stanovskim zahtevam.

Kogar dosedanje izkušnje še niso izmodrile, mu mora slučaj Möderndorfer odpreti oči. Pustimo tukaj osebo popolnoma ob strani. Imejmo le eno pred oči: **Danes meni — jutri tebi!**

Naše dobro podprto mnenje je da se vse te nenaravne stvari ki so se dogodele v slučaju Möderndorfer in kar je z nami v zvezi, kakor razumst krajnega šolskega sveta v Mežici, ne bi hile napravile ako bi odločale v šolskih stvarih zvoli prosvetne oblasti po svojih strokovniških iz učiteljskih vrst ako politični naši šefi ne bi ukrepali čisto preko njih.

Ni morda ta slučaj poedin, največ nam jih ostane najbrž prikritih.

Zavest, da nekateri politični šefi stalno samovoljno posegajo v šolske zadeve in še v svoji ozkosrčnosti posegajo v zakonita naša prava postaja zavednemu in narednemu učitelstvu neznanost. Tudi šolska uprava ni v prid, da avtoriteta šolskih oblasti pri takih eksperimentih troji in se spešava za deva, hoté ali mehoté na politični tir.

Dokler so še obstojali okrajni šolski sveti in višji šolski svet, kjer smo imeli svoje izvoljene zastopnike, smo imeli v teh korporacijah neko zasombno napram samovolji in birokratizmu v šolski upra-

vi, danes ima prvo in zadnjo besedo v naši politični upravi, ki je kot tak ne more imeti pravega razumevanja za naše težnje.

Boli izraziteva policijskega režima v naši šolski upravi, kot vlada danes si izlahka predstavljati ne moremo. V eni in isti osebi je združena funkcija policijskega in prosvetnega šefa. Dvojno nadzorstvo izvajajo sreski upravniki in večji žimani kot naši predstoiniki nam, nadzirajo nas in ocenjujejo naše delo notom strokovnih referentov. Uporabljaja se v nekaterih slučajih prav izdatno — orožništvo da pošljia po potrebi zaupna poročila o nas in našem delu. To je za nas naravnost ponižujoč položaj!

Kje je možno tu ono razmerje med sebojnega zaupanja, ki je za prosvet šolstva in prosvete nujno potreben! Katera druga stroka uprave bi kaj takega prenašala!

In vendar nerodna roka v nobeni drugi upravi stroki ne more učiniti toliko škode kot baš v šolski. Politični upravniki se kot tak zavestno opredeljuje od naše stroke. On ne more biti s srcem naš. Z drugimi očmi gleda na šolo in učitelstvo kot strokovni naš predstoinik.

Lahko da je prinesel seboi v službo simpatije do učiteljstva, lahko je učiteljski sin, a simpatije se kaj lahko izprevržejo v antipatije. Dotični uradnik kaj rad smatra vsak naš odpor proti nezakonomim oblastnim ukrepom kot umornost, vajen je ukazovanja, zamalo se zdi niemu, ki je sam nestalen, da se niemu ali drugim vplivnim osebam neljubega učitelja ne da brez nadaljnega premeščati, kakor premeščajo orožnike.

Povrh že sama njegova služba kot eksekutivnega organa vsakokratnega vladnega režima lahko vsak dan izzove konflikte s podrejenim učitelstvom. Razmere se bodo v tem pogledu še preje poslabšale kot izboljšale. Mržnja napram posameznemu učitelju lahko prehaia na ves stan in nastane lahko v okrajih vsled tega naravnost nevzdržno razmerje med učitelstvom na eni in političnim šefom na drugi strani.

Ne zabimo, ko smo bili vajeni hladčevanja in smo marsikaj prenašali, kar danes ne bi mogli in hoteli več. Radi priznavamo, da imamo in smo imeli med svojimi predstoiniki politične stroke odkrite prijatelje učiteljstva in da so ti s

svojo avtoriteto šoli in naši stvari mnogo koristili, a razmere se spreminjajo in senčnatih strani sedanjega našega službeneva razmerja do političnih šefov je mnogo več kot svetlih.

Nihče nam ne vzame danes prepričanja, da bi tako šolska kot politična uprava pridobila, ako bi se za simboli ločilo. Teoretično se da kaka stvar bodi

z enega ali drugega vidika zagovarjali, a za nas so merodajne praktične izkušnje in skrb za bodočnost ter mirni razvoj šolstva. Vse to nam govori za ločitev šolske od policijske uprave.

Zato bo treba započeti resno borbo, da ta cilj čimprej dosežemo. Vse je odvisno od naše politične zrelosti, discipliniranosti, vztrajnosti in borbenosti.

Vsem dobrim srcem!

Započeli smo akcijo, ki lahko omogoči, da se s pričetkom šolskega leta 1927-28 že otvori Učiteljski konvikt v Ljubljani v lastnem poslopju.

Ob Linhartovi ulici stoji v najbolj zdravem delu Ljubljane veliko in prostorno poslopje z obsežnim lastnim zemljiščem, ki je zgrajeno tako, da se more s primeroma majhnimi stroški preurediti v to svrhu. To je tvornica učil in šolskih potrebščin (Tuš), ki zaradi pomanjkanja obratnega kapitala ne more služiti prvotnemu svojemu namenu. Kupimo to poslopje in ga posvetimo Učiteljskemu konviktu!

Načrt je izvedljiv, ako se takoj prijavi 2000 dobrih src, ki se zavežejo, da plačajo v desetih zaporednih mesečnih obrokih po 100 Din, t. j. vsakdo po 1000 Din, ki se morejo vplačati tudi naenkrat. Kdor hoče in more, naj si pritrja ta znesek, ki naj dovede do uresničenja plemenite smotre društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani!

Sto dinarjev mesečno v desetih zaporednih mesečnih obrokih — to za posameznika ni nepremagljiva žrtev, za konvikt in Tuš pa pomeni hitro in najugodnejšo rešitev.

Prosimo vsa dobra srca v učiteljskih in v učiteljstvu prijateljskih vrstah, naj se takoj odzovejo našemu pozivu na človekoljubnost, požrtvovalnost, stanovsko zavednost in bratsko pomoč! Kdor se odloči, umevajoč plemenitost te akcije, naj žrtvuje navadno dopisnico in napiše nanjo to besedilo (dopolnjeno po lastnem preudarku):

Podpisan(a) se zavežujem s častno besedo in z lastnoročnim podpisom, da bom od 1. januarja do 31. oktobra 1927 vplačal(a) v desetih mesečnih obrokih po 100 Din (ali: da plačam takoj 1000 Din, ali: da plačam v . . . obrokih po . . . Din) v nakup tvornice učil in šolskih potrebščin za Učiteljski konvikt v Ljubljani. Pošljite mi . . . položnic z označbo „Pomožna akcija“.

V dne

Podpis in pošta (točno!)

Ne dvomimo, da ne bi v množici svojcev mogli dobiti 2000 dobrih src, ki ne bi umevali tega našega apela in ne bi imeli v sebi še toliko idealizma, pripravljenega na to materialno žrtev. Treba je dobrohotne agitacije od moža do moža, od žene do žene!

Prijave pošiljajte na naslov: E. Gangl, Ljubljana, Bleiweisova 20/II.

V Ljubljani, na Božič 1926.

Franja dr. Tavčarjeva.

Marija Wessnerjeva.

Vita Zupančičeva.

Dr. Stanko Bevk.

Fran Gabršek.

E. Gangl.

LISTEK.

ALBIN ČEBULAR:

Novakovo „Risanje“.

(Dalje.)

Omenil sem že, da v 2. šolskem letu delamo vse tako oddaleč naredimo, ko smo razstavili nekaj vaj n. dr. v činski, potem zopet sestavimo iz delov, da učenec res vidi, da so pravi ti deli, je kakor da bi za hit pokukal za zornimalo v drugi svet — prihodnje šolsko leto, ali preveč pa z oblikami ne smemo mučiti, ker je še preveč šibek, znamo mu precej zmanjšati zanimanje oziroma prikrajšati veselje.

Da se povrtno nazaj v 3. šolsko leto, ki je nekaka os pravega smotrnega risanja, bi bilo prav lepo, da se gojiti tudi risanje koncentrično, da iz leta v leto izpopolnjujemo. Zakaj ne bi torej tukaj obudili lansko, da je učenec, da že nekaj ve: učitelj naj nariše na tablo zopet razstavi, sedaj pa obravnava, potom predvaj in vaj, da pride iz lokov na elipso iz elipse na list, iz lista na žival — zaiec, potem pa na ornamente, katere

pa lahko vstavi tudi preje, kakor uvidi, nač potrebo in zanimanja, kar je odvisno tudi od materiala učencev, s katerimi operira, ter da ne bi bila vsa stvar enolična, da bi že učenec vedel, kaj pride in postali lahkomišljeni, ter ne bi tako sledili z uživetim zanimanjem drugim oblikam. Torej v 3. šolskem letu obratno od drugega: nastopi tu pa barva, močnejše, na posele učence nevedé dalje, da ne vidi tiste same dolgočasne elipse, ko uri roko in oko: vse se zrodí z nasmehom na ustnicah, kar je naš cilj tudi enako važen poleg ostalih.

Kakor vidimo, se je s. ravnateli Novak v 3. in 4. šolskem letu preveč poglobil v barve, premalo važnosti je pa položil spretnosti, katera bi morala biti krenkeje podčrtana! Spretnost, to je tista paralela z lepomislem, to je tudi velika zakladnica poleg barv, katero mora pridobiti učenec. Preveč pozornosti je obrnil lenjeniu. Barvasti papir je brezdvomno hvaležen material, ker barve so sveže, sladke, že npriravljene, je torej, da potopi učenca najbolj v kraljestvo barv, ali dvomim, da bo zadobil kako večjo spretnost ob izrezovanju: nač opazovanja že, ker lahko papir zvane in obrežnje toliko časa, dokler ne

pride do npravilne skladnosti dveh enakih delov, kar mu drugače boli težko ponazorimo — to sta torej dve dobri strani. Učenec gleda, kako si bo pomagjal, da bo izpeljal vse na lažji način, zato navadno drži v desnici škarije, z levico pa suče papir — tako se uri pravzaprav napir: povdariti moramo, da se mora previbati največ desnica v zapestju, levica pa mora dati čim več dela desnici!

Prav leno bi bilo, da bi združil lepjenje in nastelne barve. Lepljenje naj bi bilo za gojitev utapljanja v barve, za ponazoritev skladnosti polovic obravnavao-icnih likov za nazornejšo sestavo ornamentov, ker vemo, da si učenec lažje sestavlja priemaioč dele, težje si pa sestavlja v duhu, pasteli naj bi prenašali isto barvo (vaja v istem izboru barv) ter delali razne oblike — ne z eno samo črto, ampak z večimi, ki druga drugo izpopolnjuje, kar se vidi skozi vse leto in vse tretje leto, na smo imeti noben učenec radirke! To leto naj bi bilo leto vaje v ročnosti in izboru barv oziroma boje bi rekli, navadi naj se razločevati barve.

Pa bi rekli, da je v 3. šolskem letu podal barve, končna slika (III. — 6) (3) nam pa pokaže ročnost. Ker so označeni

listi do štev. bi vsak sklepal, da sledi to v naslednjem šolskem letu, kar pa, če va odremo, ne zadobimo zaželenega, ampak v isti ročnosti nekaj kombinaciji (IV. — 8) (3), torej zopet na koncu šolskega leta, in še to samo v kvadratu, elipsi in krogu: kar bi na mora' obiti v začetku leta, ker ročnost je vedno na prvem mestu, najelavnejša, kajti prvo rišemo, potem barvamo: prvo učenec potem šele tablica! Pa bi rekli, da obudimo z barvo boli veselje do risanja, kakor s svinčnikom. Pogledmo — za gojitev ročnosti dvomim. Desetkrat rajše bo delal učenec s svinčnikom živali, kakor pa izrezoval neme like, katere oživlja barva. Srednja pot — zlata pot: pasteli — z enim materialom zadovoljimo barvi in vaji v oglehni roke: ko roka obvlada oblike, potem pa svobodno, kajti spretnost in barvo imamo tu! Res da je težko za učence, ki so bili vajeni dve leti svobode, risanja mičnosti, v to našo pot, je kakor da bi vpregal prvič konička, ali biti mora. Do sedaj so rekli vse boli smeje se, v 3. šolskem letu pa začnemo že s stvarnim delom, ker čas hiti, doseči imamo pa še veliko, veliko.

(Dalje prih.)